

Comentaris a la Carta de la Pau dirigida a l'ONU

Democràcia en llibertat

Punt X.- "Un nombre creixent de països reconeixen actualment que, tots tenim el dret de pensar, d'expressar-nos i d'agrupar-nos lliurement, respectant sempre la dignitat i els drets dels altres. De la mateixa manera, però, cada ésser humà té el dret de poder viure la seva vida en aquest món d'una manera coherent amb allò que pensa sincerament.

Les democràcies, doncs, han de fer un salt qualitatiu per tal de defensar, i propiciar també, que tota persona pugui viure d'acord amb la seva consciència, sense atemptar mai -no cal dir-ho- contra la llibertat de ningú ni provocar dany als altres, ni a un mateix."

La política, organitzar la vida de la societat, és possiblement l'art i la ciència més noble que poden cultivar els éssers humans. No parlem aquí d'exercir la política partidària, tasca molt digna per a dedicar-s'hi, per a la qual és convenient posseir unes qualitats i una específica capacitació professional, sinó de la política en general, de la política com a cultura, en la qual d'una manera o altra tots hem d'intervenir, ja que afecta tota la societat del present i del futur immediat.

Per aquesta raó, la Carta de la Pau tracta la qüestió política al final del seu recorregut. Això comporta que, per entendre i viure tot el que es diu en aquest Punt X, es pressuposa un mínim de sintonia amb el que s'expressa als Punts anteriors, és a dir, una maduresa en la pau i la convivència. La Carta, en aquest sentit, s'assembla a les conegudes nines russes que estan ficades les unes dins les altres d'una manera progressiva. En aquesta Carta, els Punts posteriors contenen d'alguna manera els anteriors. És una cosa semblant al que molts afirmen que, paral·lelament als Drets Humans reconeguts solemnement fa 50 anys, s'ha d'elaborar una Declaració dels Deures Humans, un esborrany de la qual s'ha iniciat durant un Congrés Internacional celebrat a València.

La Carta de la Pau en el seu conjunt: maduresa personal i social

Vegem breument algunes interrelacions entre els diversos Punts de la Carta respecte d'aquest Punt X.

Si no s'està disposat a tenir una actitud general d'amistat envers totes les persones (Punt III), no s'acceptarà amb gust que els qui pensen diferent en política s'organitzin d'una manera diferent a la pròpia.

Si no se sent que les altres persones són «germans» en «el tresor d'existir» (Punts V i IV) i que és coherent ser solidari amb ells; si no es veu que perquè hi hagi pau és necessari «defensar, afavorir, desenvolupar la llibertat genuïna dels individus» i no es confia en la llibertat (Punt VII), i si, així mateix, no s'entén que s'ha de «reconèixer i respectar la dignitat i els drets» de cada persona (Punt IX), difícilment es podrà captar l'evidència que «cada ésser humà té el dret a viure la seva vida en aquest món d'una manera coherent amb allò que pensa sincerament», sobre la qual recolza aquest Punt X del present Document.

D'altra banda, si «les noves estructures socials que avui es consideren oportunes» no es desitja «fonamentar-les sobre unitats geogràfiques humanes», sinó recolzar-les en les «estructures antigues» existents avui (Punt VI), encara s'acceptarà menys que les noves estructures polítiques que es veu convenient d'organitzar es fonamentin en «unitats geogràfiques humanes», com ara els diferents cossos sociopolítics intermedis, que estarien integrats per persones que desitgen responsablement maneres de viure similars, és a dir, que es fonamentin sobre unitats organitzades a partir de la plena llibertat humana de pensar, d'associar-se i de viure tal com sincerament es pensa.

Si no s'accepta que no som responsables dels mals comesos en el passat llunyà -les conseqüències dels quals graven avui sobre nosaltres-, que d'això «els contemporanis no tenim cap culpa personal» (Punt I), i si no s'entén també que, de no haver passat aquests mals, els contemporanis d'avui no hauríem existit (Punt IV), i si no es capta que és «absurd» (Punt III) o, si més no, estèril, «tenir i alimentar ressentiments» per causa d'aquests mals (Punt II), tampoc no hi haurà l'assossec ni la pau suficients per fer el «salt qualitatiu» de viure avui amb més llibertat en les democràcies.

I si no es vol admetre que tots podem cometre errors i fins i tot malifetes -per ser l'ésser humà, ho sabem per experiència, un ésser capaç de fer el mal-, i també que hem de «lamentar públicament, quan sigui prudent, els mals i les injustícies que es van cometre al llarg de la Història» per les nostres institucions (Punt VIII), és quasi impossible propiciar que a un país coexisteixin diverses maneres de viure, escollides lliurement per cada persona, tal com propugna el Punt que comentem.

En resum, s'ha d'haver pujat cadascun dels 9 esglaons anteriors per estar disposat a fer amb responsabilitat el salt qualitatiu que s'assenyala al Punt X.

La situació que afronten moltes democràcies actuals

Que Déu ens guardi de retrocedir en el camí assolit per les democràcies fins al present o de perdre tants bons assoliments aconseguits amb esforç en aquest camp! La Carta, en aquest Punt X, n'enumera els principals: «que tots tenim el dret de pensar, d'expressar-nos i d'agrupar-nos lliurement, respectant sempre la dignitat i els drets dels altres». És a dir, ha estat un gran assoliment el fet de reconèixer els tres drets bàsics sobre què es sustenten «un nombre creixent de països... ja en l'actualitat», com s'expressa en aquesta Carta.

Hem de conservar, doncs, el que s'ha assolit. Malgrat tot, no ens podem adormir sobre els llorers. Greus problemes apressen per molts fronts les democràcies i es fan patents algunes de les seves debilitats, més encara davant els reptes actuals de la història. D'entre aquests es pot citar: el creixent desinterès dels ciutadans per la política, la corrupció tan generalitzada de la vida política, la concentració i l'augment de poder per part de molts governants (el que ja s'anomena «la subtil dictadura de les majories»), el ressorgiment de grups totalitaris que, malgrat tot, participen en la vida democràtica, amb perill per a les democràcies que, si aconseguixen el poder a un país determinat, poden posar fi «legítimament» a la seva democràcia; el ressorgiment de nacionalismes extremistes, i també l'apropament a què es pot arribar entre ideologies nacionalitzants i socialitzants, amb el perill consegüent que derivaria de la fusió entre elles, d'amarga memòria en la Història.

Certes incongruències actuals

En aquest context, la Carta de la Pau assenyala que cada persona té un quart dret en matèria política, que també s'ha de reconèixer i de tutelar. Aquest dret és «el dret a viure la seva vida en aquest món d'una manera coherent amb allò que pensa sincerament». Si no es reconeix i es promou un dret de les persones, augmentaran les democràcies el seu deteriorament, i fins, a molts llocs, pot finir. Un dret humà no es pot ignorar.

Constitueix una clara frustració per a bona part dels ciutadans d'un país -de vegades més del 50% d'ells- que se'ls reconegui capaços de pensar i d'escollir una manera de viure i que després, en canvi, pel fet de no haver guanyat en les eleccions, no els sigui permès posar-ho en pràctica. Encara que aquest seu projecte hagi estat admès com a programa polític vàlid en les eleccions que s'han celebrat.

Si a un país un partit guanya 3 o 4 eleccions seguides, les persones que no sintonitzen amb ell poden passar una gran part del període més central i actiu de la seva vida -¿aquest pot durar 15 o 20 anys?- vivint conformats a allò que no desitgen sincerament. Aquesta realitat, pel que fa a la pau i a la convivència, constitueix un greu obstacle que convé superar d'immediat.

Per acabar, és certament una mica antiquat, alhora que constitueix un desgast d'energies -de les que anem escassos-, que els grups situats en el que s'anomena «l'oposició», per a ser com cal i poder viure algun dia com ells propugnen, en comptes de col.laborar amb els que governen ara i que el país vagi bé (cosa que faria que els governants actuals perduessin indefinidament), aquests grups opositors han de procurar per tots els mitjans lícits que el país vagi prou malament perquè la majoria dels ciutadans desitgin canviar el partit que governa.

Salt qualitatiu

Les democràcies comporten que tothom ha d'acceptar al país el programa de vida dels que guanyin les eleccions, un programa que ells van projectar com el millor, sobretot des del seu tarannà i idiosincràsia. Davant d'això, ens podem preguntar, ¿no es podria arbitrar que hi hagi a un país diverses maneres de viure simultànies i que cada ciutadà es pugui adherir amb llibertat al més sintònic amb la seva idiosincràcia, els seus gustos i els seus desitjos, d'una manera semblant a com ell tria un mitjà de transport o un altre per viatjar, o amb la llibertat amb què es viu una religió o una altra o cap? D'aquesta manera s'estaria donant viabilitat al quart dret de tota persona, abans esmentat, de «viure la seva vida en aquest món d'una manera coherent amb allò que pensa sincerament».

Aquesta maduració de les democràcies no significa una mera continuació del seu desenvolupament, és a dir, no és un mer pas «quantitatiu», sinó que constitueix per a elles un «salt qualitatiu». És a dir, no es tracta d'una mera qüestió de «quantitat» de democràcia, sinó d'un grau nou de «qualitat». Sempre, tal com s'ha dit, sense perdre res del que ja s'ha assolit amb esforç durant segles.

Aquest repte a què estan abocades les democràcies actuals, si es volen consolidar, l'expressa la Carta de la Pau de la següent manera: «Les democràcies, doncs, han de fer un salt qualitatiu per tal de defensar, i propiciar també, que tota persona pugui viure d'acord amb la seva consciència, sense atemptar mai -no cal dir-ho- contra la llibertat de ningú ni provocar dany als altres, ni a un mateix».

Aquesta democràcia així consolidada, ja l'anomenen alguns «democràcia en llibertat», ja que en ella es protegeix la llibertat de la persona, no sols la de pensar, sinó la de viure com pensa. Amb ella s'eliminarien molts obstacles i es superarien la majoria de les contradiccions i debilitats de les democràcies actuals, abans esmentades. I s'obtindrien molts avantatges com, per exemple, que els votants no escollirien basant-se en un programa polític, gairebé sempre teòric, que està deformat per la necessitat dels partits actuals d'augmentar al màxim el nombre de votants i que, a més, en el cas de guanyar les eleccions, gairebé mai els polítics poden complir del tot d'acord amb el que van anunciar.

Per contra, els ciutadans podran escollir, vistos els resultats de tots ells en la pràctica, i podran, a més, canviar lliurement de l'un a l'altre, un dret que els ha de garantir l'Estat.

A la pràctica

Portar aquesta proposta a la pràctica és competència dels polítics. No és un tema que es resolgui en poc temps. I comporta resoldre una multitud de problemes, no pas petits ni fàcils. Precisament per això s'ha de començar aviat.

Abans s'ha mostrat com, per afrontar el Punt X de la Carta de la Pau, se n'havien d'haver acceptat els Punts anteriors, si més no en un grau suficient. Ara es veu el mateix, però en sentit contrari. Que propugnar la «democràcia en llibertat» significa portar al límit les conseqüències precisament dels Punts anteriors d'aquesta Carta. Per exemple, l'actitud vertadera d'amistat (Punt III), que no ha de pretendre la uniformitat o la igualtat dels qui són amics, sinó que potencia l'acceptació de la pluralitat, de la diversitat... S'és amic dels altres per damunt d'ideologies, religió, opció política, etc. O un altre exemple, valorar la llibertat dels individus (Punt VII), fins a reconèixer-los el dret a formar grups polítics que visquin d'una manera diferent a la pròpia. I molts altres.

Aquesta varietat de maneres de viure simultànies en un país es pot aplicar, d'una manera apropiada a cada cas, a multitud d'altres institucions, com poden ser famílies, col·legis, empreses, associacions, partits polítics al seu si, etc. Hi augmentaria també la pau i la felicitat dels seus components.